

מסורת הש"ס

(א) וְלַעֲלֹל נָטָה. לקמן פד. נדרים פא. מיר לה: וְזִמְתִּים קָטוּ: בִּיקָן ח: נד[...]: ט) שְׂבוּעוֹת ו. יט. וְלַעֲלֹל ט: א) נדה כא. (ברכות ו: כבורות מ.), ד) עֵינִי תוֹסֵפוֹת כְּבוֹרוֹת כב. ד"ה עד[...], ט) כבורות כג. (מיר ג, א) ו) נִשְׁהוּת רפ"ז ופי"ד מ"ז מיר נד[...], ו) כ"ה, ט) ויקרא ו[...], ט) גַּשְׁם ה[...], י) כ"ה, ט) ז'ל[...], דמנ[...],

תורה אור השלם

- זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה בשבים ושה עדים: איל רבני ויחמור ואקו וידשין ותאו וקור: דברים יד ד, ה
- דבור אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ: ויקרא יא ב
- והאכל מנגלתה יבסב בגדיו וקטא עד הקרב והדשא את נבלתה יבסב בגדיו וקטא עד הקרב: ויקרא יא מ

גליון הש"ס

תוב' ד"ה והאשה בו' לאור הקטום. עיין צ"ח שם משנה ה':

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי לא עסקין וכו' דמגע בית הספרים. כ"ג פי' ונפקא מינה לבי' טענות כשרשי' צעמין שני בדרך זה בסופו:

מוסף רש"י

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לסימנים. שאין סימני חיה מפורשת אלא בזהמה כתיב כל בהמה מפרסת פרסה (קמון טד). אקרא אני חיה. בקרבן עולה ויורד כתיב או צנבלת חיה טמאה או צנבלת בהמה טמאה, ודי אס הימי קורא צנבלת חיה טמאה שבכנס ראשון ולא הימי קורא לחמור ולכחוש בהמה, שכן בהמה ככלל חיה, שנאמר זאת החיה אשר תאכלו וסתמן ליה כל בהמה מפרסת פרסה (שבועות ז). ונאמר להלן בהמה טמאה. כחול קדשים צטומאת הגוף גלו אה חלקין ונפש כי מגע ככל טמא צטומאת אדם או בזהמה טמאה ואכל כבשר זבח השלמים (שם). תשב לזכר. ימי טמאה שצעה וימי טהרה ל"ג, וכל דמיא שטמאה צבן טהורין (נדח כא). וימי טהרה כבורות מ. תשב לנקבה. י"ד טמאים וס"ז טהורין (שם). לזכר ולנקבה. לתומאה, ימי טומאה דנקבה שבעים וימי טהרה כליס לטוף ארבעים יום סוכר ולא פ' נקבה (נדח כא). דלא יהא לה אלא ל"ג ימי טהרה (בבורות מ). שטומאה בלועה. כנגעלי חיים (קמון קכז). אינה מטמאה. לא כמגע ולא כנשא (נדח כח). טומאה חמורה. דהיינו משא, לגר. עד שהא רחיה לחלילת גר חושב, אכל אס טהרה ואינה רחיה לגר מו לא מטמאה כמא אכל טמאה קלה של מגע מטמא עד שמשפל מאכילת כלב (בבורות כג).

בהמה המקשה פרק רביעי חולין
בהמה טמאה צלל חיה טמאה נדרבני גרסינן: **אקרא אני חיה**. לגבי קרבן עולה ויורד או צנבלת חיה טמאה או צנבלת בהמה טמאה (ויקרא ה) ודי היה לי בקריאת חיה וידוע אני שהבהמה ככלל חיה בהמה למה נאמרה: **נאמר כאן בהמה למה נאמרה** אלא את הקדש צפרשת^(א) (אמור אל הכהנים) [וְ] ונפש כי תגע בכל טמא צטומאת אדם או בזהמה טמאה: **מה להלן צטומאת קדש**. כלומר צטמא שאכל את הקדש: **אף**. קרבן עולה ויורד דכתיב או נפש אשר תגע וגו'^(ב) ומשמע דצנגיעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד דליפנין זהא גזירה שזה דלא מייחייב עד דאכלי קדש או יכנס למקדש ולהא מילתא אינטריין לן בהמה טמאה ככלל חיה דאי לאו דקיס לן מואת החיה דבהמה ככלל חיה לא הוה מיימר לן האי בהמה טמאה לג"ש דלא הוי מני למימר אקרא אני חיה: **בהמה טהורה צלל חיה טהורה ליצירה**. דגבי חיה כתיבא (בראשית ג) יצירה ויגר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה וגו' ונפקא מיניה למפלת מין בהמה חיה ועוף דקאמר ר"מ תורת ולד עליהן ואמן וישעת עליהן ימי טומאה וימי טהרה ואמרינן בהמפלת (מדה כג): מ"ט דר"מ רח"ה רח"ה ונאמר בהן יצירה כחאס. והוא הדין דבהמה טמאה ככלל חיה טמאה נמי להאי מילתא אינטריא אלא כדר פריש זה מלתא אחרימי לנדרבי וחזא מייניהו נקט וככל כללי דצרייתא פריש חדא מילתא: **פסג לזכר**. שצעת ימי טומאה וי"ג ימי טהרה שכל דמיא שיהא רואה בהן טהורין: **ותשג לנקבה**. שבעים טומאים וס"ז טהרה: **אינו ידוע**. אס זכר אס נקבה הטל עליה חומר שניהם ותשג לזכר ולנקבה שבעים טומאת לידת נקבה ואפילו אינה רואה בהן שמה נקבה ילדה וצלה רחיה איכא שבעים טומאת לידה וימי טהרה אין לה אלא עד ארבעים ימי מתחלת לידתן כדין זכר שמה זכר הוא: ה"ג **לרבנן האי קרא למה לי כוונה נדרבני אסא**. ואמתניתין קאי. ולרבנן דפליגי אדרבני יוסי הגלילי הא קרא דר"ג דליפנין מיינה ואינה זה עובר שצטמאה טמא למה לי: **נדרבני הוא דאסא**. חיה טמאה נדרביה ובהמה טמאה לג"ש ואידי דכתב טמאה בזהמה משום ג"ש כתב נמי בזהה דכל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנחדש בה: **כשם שטומאה צלועה אינה מטמאה**. אחרים דמפרש זה

קרא כהדיא כדלקמן: **כך טהרה צלועה אינה מיטמאה**. כגון צלע טענת טהורה ונכנס לאהל המת אינה מיטמאה דליף צקל וחומר: **מי לא עסקין**. אפילו צאכול נצלה שמוך לשקיעת החמה דעדיין היא צמעיז ולא נתעכלה וקמטטרה ליה קרא דהערב שמש אלמא כמיון שנצלה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמיה משום (א) דמגע בית הסתרים אלא דא"כ תטמאנו כמאש דלמרינן ציולא דופן (מדה דף מג): נהי דטומאת בית הסתרים צמגע לא מטמאיה צמגע לא מטמאיה אלא לאו ש"מ צליעה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר**. וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הרחיה לגר קרויה נבלה שאינה רחיה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא**. דמצינת למילף טעמך מהכא: **לרבי יוחנן דאמר במסכת כבורות (דף כג): אהם זו ואהם זו**. צין לטמא אדם וצין לטמא אוכלים היא מטמאה עד שתיפסל מאכילת כלבים וקורא^(א) (לאחוי) [למעוין] היכא דהקריאה מחיים הוא דאסא אכל היכא דנרחית לגר שצעת מיתה^(ב) (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מיתה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטרה ליה דהערב שמש: **שפיר**. מצינת למילף דטעמא משום צליעה הוא: **אלא לזכר פדא דאמר טומאה חמורה**. לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שרחיה לגר למאכל אדם אצל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אז הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד לכלב**. דלא גריעא שמה נבלה ראשון לטומאה ומטמא חזקלין האי דמטמא ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמא אדם: **שלא צפניו מיתוא חזיא ליה**. שאס צלע חמיכה קטנה ולא לעסה חזיא למי שלא ידע שצלעה: **טהרה צלועה**. דאינה מקצלת טומאה מנגלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פסיל שאינו מזיל על טומאה שצמחו מלטמא**. שאס היה כזית בתוכו אין צליעת הכלי מטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רלוואה**. דקרקע שאין לה אהל טפח: **צוקעת ועולה**. ומטמאה כל המאכליים עליה אפילו סמוך לרקיע. אלמא אפילו צליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן צליעת כלי והרי הוא מזיל על טהרה שצמחו ומעכבת מליטמא צאכל המת דלאמרינן דפרק קמא (עיל דף כה):

אינה מטמאה. שאם אדם טהור בלע טבעת טהורה ואח"כ נטמא האדם הטבעת שבמעיז אינו טמא כדבעין למימר לקמן: מי לא עסקין דאכל סמוך לשקיעת החמה. כלומר שלא נתעכל הטומאה וקאמר רחמנא דליעב טהור ולא מטמא ליה לאדם דטומאה בלועה היא: ודילמא שני התם דלא חזיא לגר. כלומר לפיכך אינה מטמאה אדם ולא מטעם טומאה בלועה: ומנא לן דאי לא חזיא לגר לא מטמאה דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה נבלה ראויה לגר חשובה נבלה שאינה ראויה לגר לא חשובה נבלה: הניחא לר' יוחנן דאמר אחת כו'. כלומר אחת טומאה חמורה אחת טומאה קלה עד לכלב דאי ראויה לכלב מטמאה אפי' אדם וכלים שפיר כלומר מפיקין ודאי טומאה בלועה דלא מטמאה מהכא מהאובל את נבלתה (דאי) [נדואין] ראויה לכלב ואי לא אמרנן טומאה בלועה לא מטמאה היתה מטמאה לאדם דהא ראויה לכלב: נהי דלא חזיא בפניו כו': כלומר בפניו של גר דאי גבר רואה שהוא בלעה והקיא לא הוה אכיל ליה אבל אי הקיאה שלא בפניו והוא לא ידע שאדם בלעו הוה אכיל ליה: שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כלומר (דאי) [דאי הוה] שרץ בתוך כלי חוש אפי"ג שמוקף צמיד פתיל מטמא טהרות של בני דאמרינן טומאה בוקעת ועולה מציל על טהרות שבתוכו מלטמא דאי מוקף צמיד פתיל כל טהרות שבתוכו טהורה אפי"ג דהוא באהל המת:

(א) נראה דל"ל כלומר דליירה כחיה הוא דכתיב ואמרינן דגם בהמה ככלל ודמתנ דהמפלת צין מין בהמה וכו'. (ב) לכאורה אינו מובן דלפי גירסת רבינו יהוא גירסת התוס' דגרסי אלא נבלה נבלה מצינ אלא איכא למימר לא קאי הקושא אלא על הכלל ומתח"כ התוס' וי"ע.

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

עא.

ולרבנן האי קרא למה לי כוליה לבדרבי אתא. כן גירסת הקונטרס ופירש דלדרבנן דרבני יוסי הגלילי צעי האי קרא דרב נחמן למה לי וקשה לפירושו למה הממין עד כאן ועוד ה"ל למצעי נמי לרבנן קרא דרבני יצחק למה להו לכן נראה כגירסת הספרים

דגרסי הניחא לר"מ אלא לרבנן מא"ל כלומר אחאי אינטריין כללא דבהמה טהורה ככלל חיה טהורה דלדידהו ליכא למימר ליצירה: **והאשה טהורה עד שיצא**. כשלא העגיל הראש כפיקה מיירי דאי העגיל הוי טמא עד שלא יא' הולד משנפתח הקצר^(א) דמניא צאהלות (פ"ו מ"ד) ומיימי לה כהלוקא בהמה (בכורות כג). אין לנפלים פמיחת הקצר עד שיעגילו הראש כפיקה א"נ סבר ליה כמנא דמסופתא דלהלות (ספ"ח) דאמר אין לולד כומאה עד שיא^(ב) ללאיר העולם: **כ"י לא עסקין עד דאבא סמיך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור**. וא"מ אחאי לא מדקדק מדלמעט דצרייתא דפרק ויאל דופן (מדה כג): נבלה דלא מטמאה בגדים אצית הצליעה מדכתיב צנבלת עוף טהור לטמאה זה ולא צאתרת ומשם מדקדק אצ"י דמקוס צבלת עוף טהור צלועה הויא וי"ל דולאי אציצא דלאני היה יכול לדקדק משם אצל לרבא דסבר דצית הסתרים הוי היכי מתרץ לצרייתא ע"כ כשתמצ לו כחצירו צצית הצליעה וחזר והוציאו וצית הצליעה היה רחצ ולא הסיטה כלל התם ממעט קרא דווקא נצלת צמהה ומינה היינו יכולין לפרש אע"ג דלא חזר והוציאו דכי קאמר רבא דצית הסתרים הוי היינו ז' מחלת הצליעה אצל לסופו מודה דצלוע הויא אצל לפי זה היה יכול לדקדק משם אף לרבא דטומאה צלועה לא מטמאה ואם חלמר ויסיי מדקדק הכא יז מהאי קרא דהאובל מנצלתה והא האי קרא צנבלת בהמה כתיב דלא מטמאה צצית הצליעה וצמגע איירי ולא חכילה ולא כתיב אוכל אלא לימן שיעור אכילה דהיינו כזית לנוגע ונושא דמפרש התם צנדה ואי אינטריין לדרשא דהכא אס כן היכי מדקדק מייניהו דשיעור נוגע ונושא צאובל ויש לומר דלא מסתבר לאוקומי כוליה לדרשא דהכא לטהר טומאה צלועה דהא משמע דלמא למימר טומאה דכתיב דהאובל יכבס נכדיו ומי"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דמשמע דטייהר הכתוב את האוכל כשטבל והעריצ שמשו:

אטו

קרא דהדיא כדלקמן: **כך טהרה צלועה אינה מיטמאה**. כגון צלע טענת טהורה ונכנס לאהל המת אינה מיטמאה דליף צקל וחומר: **מי לא עסקין**. אפילו צאכול נצלה שמוך לשקיעת החמה דעדיין היא צמעיז ולא נתעכלה וקמטטרה ליה קרא דהערב שמש אלמא כמיון שנצלה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמיה משום (א) דמגע בית הסתרים אלא דא"כ תטמאנו כמאש דלמרינן ציולא דופן (מדה דף מג): נהי דטומאת בית הסתרים צמגע לא מטמאיה צמגע לא מטמאיה אלא לאו ש"מ צליעה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר**. וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הרחיה לגר קרויה נבלה שאינה רחיה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא**. דמצינת למילף טעמך מהכא: **לרבי יוחנן דאמר במסכת כבורות (דף כג): אהם זו ואהם זו**. צין לטמא אדם וצין לטמא אוכלים היא מטמאה עד שתיפסל מאכילת כלבים וקורא^(א) (לאחוי) [למעוין] היכא דהקריאה מחיים הוא דאסא אכל היכא דנרחית לגר שצעת מיתה^(ב) (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מיתה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטרה ליה דהערב שמש: **שפיר**. מצינת למילף דטעמא משום צליעה הוא: **אלא לזכר פדא דאמר טומאה חמורה**. לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שרחיה לגר למאכל אדם אצל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אז הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד לכלב**. דלא גריעא שמה נבלה ראשון לטומאה ומטמא חזקלין האי דמטמא ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמא אדם: **שלא צפניו מיתוא חזיא ליה**. שאס צלע חמיכה קטנה ולא לעסה חזיא למי שלא ידע שצלעה: **טהרה צלועה**. דאינה מקצלת טומאה מנגלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פסיל שאינו מזיל על טומאה שצמחו מלטמא**. שאס היה כזית בתוכו אין צליעת הכלי מטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רלוואה**. דקרקע שאין לה אהל טפח: **צוקעת ועולה**. ומטמאה כל המאכליים עליה אפילו סמוך לרקיע. אלמא אפילו צליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן צליעת כלי והרי הוא מזיל על טהרה שצמחו ומעכבת מליטמא צאכל המת דלאמרינן דפרק קמא (עיל דף כה):

אינה מטמאה. שאם אדם טהור בלע טבעת טהורה ואח"כ נטמא האדם הטבעת שבמעיז אינו טמא כדבעין למימר לקמן: מי לא עסקין דאכל סמוך לשקיעת החמה. כלומר שלא נתעכל הטומאה וקאמר רחמנא דליעב טהור ולא מטמא ליה לאדם דטומאה בלועה היא: ודילמא שני התם דלא חזיא לגר. כלומר לפיכך אינה מטמאה אדם ולא מטעם טומאה בלועה: ומנא לן דאי לא חזיא לגר לא מטמאה דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה נבלה ראויה לגר חשובה נבלה שאינה ראויה לגר לא חשובה נבלה: הניחא לר' יוחנן דאמר אחת כו'. כלומר אחת טומאה חמורה אחת טומאה קלה עד לכלב דאי ראויה לכלב מטמאה אפי' אדם וכלים שפיר כלומר מפיקין ודאי טומאה בלועה דלא מטמאה מהכא מהאובל את נבלתה (דאי) [נדואין] ראויה לכלב ואי לא אמרנן טומאה בלועה לא מטמאה היתה מטמאה לאדם דהא ראויה לכלב: נהי דלא חזיא בפניו כו': כלומר בפניו של גר דאי גבר רואה שהוא בלעה והקיא לא הוה אכיל ליה אבל אי הקיאה שלא בפניו והוא לא ידע שאדם בלעו הוה אכיל ליה: שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כלומר (דאי) [דאי הוה] שרץ בתוך כלי חוש אפי"ג שמוקף צמיד פתיל מטמא טהרות של בני דאמרינן טומאה בוקעת ועולה מציל על טהרות שבתוכו מלטמא דאי מוקף צמיד פתיל כל טהרות שבתוכו טהורה אפי"ג דהוא באהל המת:

עין משפט רב מצוה

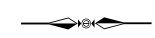
בש א (ומי' פ"א מהל' שחיטה הלכה א סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יג עסקין א) [ומי' פ"א מהל' מ"א הל"ב סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' עט פ"א]: **ל** ב מיי' פ"ט מהלכות כלאים הלכה ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' רזו ס"א: **לא** ג ד מיי' פ"י מהל' אסורי ביאה הלכה ח טוש"ע י"ד סי' קלד ס"ג: **לב** ד ה' מיי' פכ"ה מהל' טומאת מלת האדם יצ: **לג** ז מיי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הלכ' יח ופ"א מהלכות אבות הטומאה הלכה יג ועוד שם פ"ג הלכה יא ופ"ד הלכה יז]:

לד ח מיי' פ"ז מהלכות טומאת מלת ד ה':

שיטה מקובצת

[א] מי לא עסקין כו'. ג"כ ע"י תוס' מנחות דף סט ע"א: [ב] וקרא למעוטי היכא דהסתריה מחיים: [ג] אם בלע חמיכה קטנה ולא לעסה והקיאה חזיא למי שלא ידע שנבלעה: [ד] היינו תחלת בית הבליעה אבל בסופו: [ה] מהאי קרא דהאובל מנבלתה יכבס בגדיו והא האי קרא כנבלת בהמה כתיב:

רבינו גרשום

בהמה טהורה בכלל חיה טהורה לסימנין. כלומר בחיה נאמר סימנין דכתיב זאת החיה אשר תאכלו כל מפרסת פרסה (קמון טד). אקרא אני חיה. בקרבן עולה ויורד כתיב או צנבלת חיה טמאה או צנבלת בהמה טמאה, ודי אס הימי קורא צנבלת חיה טמאה שבכנס ראשון ולא הימי קורא לחמור ולכחוש בהמה, שכן בהמה ככלל חיה, שנאמר זאת החיה אשר תאכלו וסתמן ליה כל בהמה מפרסת פרסה (שבועות ז). ונאמר להלן בהמה טמאה. כחול קדשים צטומאת הגוף גלו אה חלקין ונפש כי מגע ככל טמא צטומאת אדם או בזהמה טמאה ואכל כבשר זבח השלמים (שם). תשב לזכר. ימי טמאה שצעה וימי טהרה ל"ג, וכל דמיא שטמאה צבן טהורין (נדח כא). וימי טהרה כבורות מ. תשב לנקבה. י"ד טמאים וס"ז טהורין (שם). לזכר ולנקבה. לתומאה, ימי טומאה דנקבה שבעים וימי טהרה כליס לטוף ארבעים יום סוכר ולא פ' נקבה (נדח כא). דלא יהא לה אלא ל"ג ימי טהרה (בבורות מ). שטומאה בלועה. כנגעלי חיים (קמון קכז). אינה מטמאה. לא כמגע ולא כנשא (נדח כח). טומאה חמורה. דהיינו משא, לגר. עד שהא רחיה לחלילת גר חושב, אכל אס טהרה ואינה רחיה לגר מו לא מטמאה כמא אכל טמאה קלה של מגע מטמא עד שמשפל מאכילת כלב (בבורות כג).

(א) נראה דל"ל כלומר דליירה כחיה הוא דכתיב ואמרינן דגם בהמה ככלל ודמתנ דהמפלת צין מין בהמה וכו'. (ב) לכאורה אינו מובן דלפי גירסת רבינו יהוא גירסת התוס' דגרסי אלא נבלה נבלה מצינ אלא איכא למימר לא קאי הקושא אלא על הכלל ומתח"כ התוס' וי"ע.